

مرجعیتی که میان فقه و عرفان آشتی داد

حجت الاسلام مرتضی جوادی آملی رئیس بنیاد بین المللی علوم وحیانی اسرار در مراسم آئین رونمایی مجله آیه همشهری، ویژه فقیه عارف، آیت... جوادی آملی به بیان نکاتی از مفسر بزرگ قرآن کریم پرداخت و گفت: این کتاب انتخاب مناسبی در رابطه با شخصیت آیت... جوادی آملی بود تا گوشه‌ای از شخصیت ایشان بیان شود. ما در زندگی عالم و شخصیت فرهیخته بسیار دیده‌ایم اما وجود فردی عالم در این سطح

نخستین چاپ‌های جدید کتاب‌ها و متون

مهم و یگانه اسلام ناب محمدی، یعنی مکتب حقه اهل بیت را دارالکتب اسلامیة آغاز به نشر کرد؛ المیزان، الغدیر، اصول کافی، بحارالانوار، صحیفه سجادیه، استبصار، عیون و... فشار رضاخان و دین‌ستیزی این عامل استعمار باعث شد شیخ محمد آخوندی از ۱۳۱۷ به نشر معارف

اهل بیت پیردادند و... در آخرین روز هفته کتاب در محضر فرزند ایشان حاج مرتضی (متولد۱۳۲۱) بودیم تا همراه با علی اکبر عبدالعلی زاده به گلگشتی در تجربیات و خاطرات و نظریات حرفه‌ای شان پیرداریم.

یادی از خوش‌بینی آغاز انتشار کتاب‌های دارالکتب اسلامیة داشته باشیم؟

شیخ عباس قمی با جد ما در مشهد مانوس بودند و جمعه‌ها را با هم به بیلاق جعفری می‌رفتند. جد ما از بزرگان مشهد بودند و... پس از جریان مسجد گوهرشاد در سال ۱۳۱۴ شمار زیادی از علما به نجف مهاجرت کردند. اشبح‌عباس قمی مشغول کتاب «سفینه البحار» بودند و سرمایه‌ای برای ترخیص این مجموعه از جایخانه نداشتند. به ابوی ما گفتند و پدراز نجف با جد ما در مشهد تماس گرفتند که علاوه بر شائیت روحانی، از تجار بودند، آن زمان پخش کتاب رسم نبود و پدر ما از عراق که می‌آمدند کتاب‌ها را شهر به شهر همراه‌شان می‌آوردند و به علما عرضه می‌کردند. این زمان بازگشت پدر با ازدواج محمدرضا پهلوی مصادف شده بود و او فوئزه را با خودش از بغداد به تهران می‌آورد. اتفاقا دهه محرم همه مسیر را برای او چراغان کرده بودند و جلسات مذهبی هم که به‌کلی ممنوع بود.

از نکات جالبی که پدر از این سفر نقل می‌کرد؟

می‌گفتند که بر بسیاری از علما وارد می‌شد و آنها برای این که کتاب‌هاشان از سوی حکومت ضبط و معدوم نشود، نسخه‌های دستی و خطی و چاپی و مآخذ قدیمی حوزویان و علما را در دف یا شکاف دیوار گذاشته جلوشان را تیغه کشیده بودند و در این فاصله، موبارنه‌ها نیز بیکار ننشسته حسابی از خودشان پذیرایی کرده بودند و چه نسخه‌ها و کتاب‌های ارزنده‌ای که در این بازه از میان رفتند! اکنون که تبلیغ آزادی در آن زمان می‌شود، ببینید چگونه آزادی‌ای بوده!

نمونه‌ای از قبله‌بان گویبی حکومت به استعمار؟

جد ما نقل می‌کردند هنگامی که رضاخان فرارشد سرکار آورده شود، احمد شاه از انگلستان برای اجارتنی که در سراسر ایران می‌شناخته‌نامه‌ای هشدار می‌نوید که از زمان ناصرالدین شاه، انگلستان برای شاهان ایران ۲۴ موضوع را به‌عنوان موظفی‌شان دیکته کرده که در دوران ناصری چند تا از آن دستورها انجام شد و در دوران مظفری همان مشروطه (غیرمشروع) عملی شد و محمدعلی شاه زیر بار نفرت و خلع شد؛ نوبت احمدشاه که رسید با وجود سفر صغر سن تاکید کرده بودند نباید انجام بدهی و احمدشاه نوشته‌بوده که چون در انجام آنها به‌ویژه در متحدالشکل شدن لباس هاتمل کرد، مرابرداشتند؛ که البته اصل برنامه‌شان حذف حجاب و برداشتن عمامه‌ها بوده و...

احمدشاه تاکید کرده بود هرکسی سر کار بیاید باید این برنامه‌ها را انجام بدهد!

این همان کشور گل وبلبلی است که اکنون می‌گویند و تبلیغ می‌کنند. مادر بزرگ‌های ما برای این‌که در چادرشان راز سرشان نکشند، به‌خانه‌کسی نمی‌رفتند و حتی برای استحمام بایستی شب‌ها با هماهنگی و دلخواه به‌خانه گرمابه می‌رفتند. خلاصه، پدر ما در سفرشان به ایران در مسیر به‌خانه علما می‌رفتند و کتاب سفینه البحار را عرضه می‌کردند و در همان نجف که بودند صحیفه سجادیه را با نسخه مجلسی اول مقابله و تصحیح کردند که به‌صورت جیبی منتشر شد. مرحوم خزعلی که آن‌زمان در کار حفظ متون مقدس بودند، همین صحیفه را به‌خاطر درستی و صحت متن از ابوی گرفتند. صحیفه در آن زمان در دسترس مردم نبود. همین شد که از همان زمان تصمیم گرفتند در تهران مستقر شوند.

دارالکتب اسلامیة توفیق خدا بود؛ ناشر کتاب‌های مهمی مانند الغدیر، المیزان، کافی، تفسیرنمونه و...

در آن زمان یعنی ۱۳۲۰ به‌بعد، کتاب‌های چندانی در کشور منتشر نمی‌شد. تمام این علامه‌های بزرگی که الان معروفند، نخستین کتاب‌هاشان را به مرحوم پدر ما برای نشر دادند؛ مثلاً نشر کتاب شهید مطهری که از افاضات علامه طباطبایی (ره) بود، تحت عنوان اصول فلسفه و روش رئالیسم؛ یا از سال ۱۳۲۱ تا ۱۳۵۸ نشر المیزان به‌صورت سالانه یک جلد عربی که از سوی ما صورت گرفت.

کار عظیمی که دارالکتب در زمان پدر آغاز کرد از نظر شما کدام است؟
واقعاً دوره هشت جلدی متن عربی اصول کافی بود. سال ۲۸ که پدر عازم سفری به نجف شدند و البته همه بستگان ما نجف بودند، همان زمان

کم‌نظیر و حتی بی‌نظیر هستند. فرزند آیت... جوادی آملی تأکید کرد، مرجعیتی را استاد به صحنه آورد که این مرجعیت تاکنون سابقه ندارد. فقیه عارف یعنی تمام سطح فقه و عرفان را از منظر قرآن و عترت دیدن که سطحی دیگر است. این کاری سترگ و عظیم است. اکنون مراجع ما به دنبال مرجعیتی می‌گردند که میان فقه و عرفان آشتی داشته باشند. حضرت استاد درگاهی شد که این نوع از مرجعیت به صحنه پیاید و امروز جامعه ما به

حق انتظارش بالا رفته است. از دانشگاه و حوزه باید انتظار داشته باشیم که چنین مرجعیتی را ایجاد کنند. امروز جامعه ما به شدت به دنبال اینگونه از مسائل است. اکنون اندیشه‌های ایرانی در جهان منتشر شده است و مشتریان این افکار در بیرون بیشتر از داخل هستند و دانشمندان، اساتید، فضلا و... بیشتر به این نوع از تفکر اسلام‌روی آورده‌اند. از مجله کتاب آیه به دلیل این همت و اصرار برای انتشار این مجله کتاب تشکر می‌کنم.

نویسنده‌های بزرگ، کارمند شدند

حاج مرتضی آخوندی مدیر دارالکتب اسلامیة از قدیمی‌ترین ناشران کشور، نکات قابل تاملی از تجربه ۸۴ ساله نشر کتب دینی می‌گوید

آقای علی اکبر غفاری به مغازه آمدند و چون ابوی خیلی با ایشان مانوس بودند، تاکید کردند که جای من در انتشاراتی بمانید و از همان زمان آقای غفاری همکار ما شدند. توضیحات و شرح و با نوشتن ایشان بر متن عربی اصول کافی در همان زمان میان علما مانند توب صدکار.

اصول کافی در آن زمان ترجمه فارسی نداشت!

مهم این بود که نسخ جدیدی چاپ می‌شد و کار تحقیقی بر این اصول کافی همانند نقطه عطف و بزرگای در این باره تلقی شد و مانند یک رسم و آیین حسنه برای کلیه آثار انتشاراتی در آمد. مثلاً نشر اسلامیة همان زمان وسایل الشیعه را برای تحقیق و نشر دست گرفت.

سال ۱۳۲۶ استاد علی اکبر غفاری چرا از پیش شما رفتند و انتشارات خودشان، صدوق، راه را ندانداختند؟

ضرورتی بود که خودشان احساس کردند وگرنه ایشان سمت استادی بر من داشت و هرگاه پرسشی در حرفه و کار و... داشتم، می‌رفتم خدمت‌شان و می‌پرسیدم، سال ۳۹ دیلم ریاضی را با معدل بالایی ۱۸/۷۵ گرفتم. کارت دانشکده فنی را برای کنکورش گرفته بودم؛ آن‌زمان آزمون، سراسری یعنی متمرکز نبود. کتاب در آن دوره در آمد چندانی نداشت؛ مثلاً المیزان عربی پس از ۱۰ سال، دوهزار جلد منتشر شده بود و هنوز جلد اولش را داشتیم و یک‌دهه طول می‌کشید مصرف شود. پس از دیلم بود که ابوی نیاز به دستیار و کمک داشت و کارهای نشر و... را من انجام می‌دادم. نشر حدیث و تفسیر و... دغدغه انتشاراتی ما بود. مثلاً تفسیر نمونه را از سال ۵۲ منتشر کردیم، دو فرزند من نیز اکنون همکار هستند.

ارتباط انتشاراتی تان با حوزه و علمای نجف و لبنان چگونه بود؟
ارتباط داشتیم و کتاب‌های عراق ارسال می‌شدو از آن جابه‌لبنان می‌رفت.

برای کشورهای دیگر هم می‌فرستادیم.

رویکرد به کتاب‌ها تان بیشتر با مخاطب عام است یا خاص؟

ما کتاب‌های عمومی هم زیاد داریم بیش از ۷۰۰ تا ۸۰۰ عنوان کتاب نشر کردیم. همین تفسیر نمونه فارسی است و قابل استفاده برای عموم مردم. **چرا از فناوری‌های روزآمد، سایت و کانال و... بهره نمی‌گیرید؟ چون اینترنت و منابع و مآخذ فضای مجازی در اختیار جریان رقیب با برنامه‌ای چند صدساله است و حفظ اسناد اصلی و ثبت و ضبط‌شان و ورودشان در این فضا از اولویت‌هاست.**

متأسفانه فعلاً سایت نداریم. اتفاقاً مؤسسه بزرگ نور در قم [که با دستور دویراندیشانه مقام معظم رهبری سال ۱۳۴۸ راه افتاد] هست که کارها و برنامه‌های دامنه‌داری در این راستا دارند که ما نیز اجازه دادیم کتاب‌ها مان را رایانه‌ای کنند. متأسفانه همه جا کتابفروشی‌های ما الان تعطیل شده و این ضربه‌ای است!

به شبهه راه هنر ندیم کتاب می‌فرستادید؟ آخه قبلاً از آن‌جا زیاد واردات کتاب داشتیم.

مگر خودشان بیایند بخرند وگرنه طرف همکاری نداشتیم. آن‌زمان قیمت کتاب واقعاً خیلی ارزان بود و بیشتر از افغانستان امروز [خراسان بزرگ] حاجی‌ها در مسیرشان کتاب زیاد می‌خریدند. به‌ویژه شیعه‌هاشان.

کتابفروش‌ها هم به ۱۰ درصد سود راضی بودند.

در کشورهای خلیج فارس مانند بحرین چطور؟

در نمایندگان‌های بحرین شرکت می‌کردیم اما در کشوری که اکثر اشیه‌اند بعداً برای نمایشگاه کتاب، یک نماینده و هابی با سختگیری گزینش کتاب می‌کرد. در کشورهای عربی همین نگاه و هابی‌ها چیز است. مثلاً در عمان آزاد بودیم چون از اباضیه هستند و مشکل سازی و هابیت را ندارند. بادر همین سوبیه که برای برگزاری نمایشگاه گفتند فهرست کتاب‌ها را برای شرکت در نمایشگاه کتاب‌شان بفرستید، فقط یک کتاب را اجازه دادند؛ شرح شواهد مجمع البیان که کتابی ادبی است.

با ناگهانی به کارنامه پدر و جدتان؛

داوری تان درباره خودتان؟

خیلی مانده به آنها برسم.

یک سخن هدایت‌بخش؟

خدا ان‌شا... همه ما را به راه راست هدایت

پکند؛ هدایت دست خداست.

بزرگ‌ترین برداشت زندگی تان و مهم‌ترینش؟

دقیقا همین است: کونوا مع الصادقین؛ دستور خداست، همراه راستگویان باشید.

دوست‌داشتنی‌ترین کتاب‌ها؟

قرآن است و بعد دعا‌های اهل بیت، مفاتیح و دعا‌ی ابوحمزه ثمالی و دعا‌ی کمیل...

مناجات‌های با خدا. کتاب صحیفه سجادیه که سعی می‌کنم هر شب یکی از دعا‌هایش را بخوانم.

به مغلغلی چی می‌فرمایید در این فرازیابانی؟
ان‌شا... که خداوند همیشه پشت وپناه‌تان باشد و همیشه لطف خدا را حاضر و ناظر ببینید!

مهم‌ترین سفارش تان به نسل جدید؟

خدا را فراموش نکنند. در محضر خدا باشند.

از خدا چه خواهشی دارید؟

عاقبت به خیری.

این روزها بزرگ‌ترین دلخوشی تان؟

بتوانم از کار کسی گریه وایکنم.

کتاب‌های مذهبی و دینی که چاپ می‌کنید

امانمی‌خورند؟

دل‌مان نمی‌آید بدیم خمیر بکنند.

بهشت شما چگونه جایی است؟

دارالسلام است، دارالسلام عند ربهم.

از کتاب‌هایی که نشر دادید کدام‌شان

خیلی دلنشین‌تان بود؟

آن‌هایی که احادیث اهل بیت است.

اولین روز کاری ترامپ

برکسی پوشیده نیست که جنایات رژیم صهیونیستی در فلسطین و لبنان با حمایت مستقیم آمریکا رقم می‌خورد و تفکر لیبرالی آمریکایی خارج از محتوای ریاست جمهوری در این کشور است؛ یعنی هرکس که پا در کاخ سفید می‌گذارد باید مطیع پول‌های صهیونیستی باشد. از همین روی نواف الملّا کارتونیست شهیر دبای عرب، تصویری از اولین روز کاری که ترامپ با به کاخ سفید می‌گذارد، ترسیم کرده که او ستاره شش پر جلی صهیونیست‌ها را روی پرچم آمریکا نصب خواهد کرد.

جامعه

فرهنگ

CULTURE

پنجشنبه ۱ آذر ۱۴۳۳ شماره ۶۹۱۳

مطالعه کم‌شده؛ نه که روند تغییر کرده باشد. کتابهایی که پنج هزار پنج هزار نشر می‌دادیم الان رسیده به ۵۰۰ جلد! اخیراً دو کتاب جدید درآوردیم؛ شلوا علیا؛ از علی بیرسید از راه‌های آسمان! حدود ۸۰۰ صفحه که فقط ۱۰۰ جلد چاپ کردیم. کتابی درباره حضرت زینب اثر استاد باقر شریف قریشی است که در نجف خیلی نامدار هستند و خیابانی به نام ایشان است و فقط ۱۰۰ جلد منتشر کردیم. حتی از سوی طلاب حوزه هم از کتاب استقبال نمی‌شود.

پیش از انقلاب کوشش‌ها در نشر متون و فرهنگ دینی معمولاً به‌صورت فردی یا از روی درد دین بود، اما با پیروزی انگار خیال‌ها راحت شد که حکومت انجام می‌دهد و...؟

مسأله‌ای که گفتم و مورد توجه آقا هم قرار گرفت این بود که اکثر نویسنده‌های بزرگ ما ناگزیر شدند به کارهای حکومتی جذب شوند و شماری هم که شهید شدند. خیلی از بزرگان را این روند مجبور کرد جذب کار دولتی شوند مثلاً خود آقای مصباح که از بستگان ما بودند و جلد بحال‌انوار را ایشان باورقی نوشت.

تبیین روشنگری؟

اصلاً لازم است. برخی از مسائل مانند روابط خارجی برای مردم معلوم نبود و فقط شماری خصیصین می‌دانستند؛ مثلاً در جنبش تنباکو حدود ۲۰ سال پیش به‌قدری علما روشن و دقیق متوجه بودند که از همان فتواشان معلوم است، درحالی‌که مردم عموماً آگاهی نداشتند.

روحانیت، جنبش‌های مهم ضداستعماری در ایران را همواره رهبری کرده اما در طول مسیر هریک به نام جریان‌ی مصادره شده است، مثل مشروطه، جنبش تنباکو و .... همین جنبش تنباکو را بازخوانی نکرده‌ایم، مثلاً صدمات تجاری جنبش به کیمیانی هند شرقی که در حد جلی شدن نفت مهم است. اما جریان دشمن وارونه‌نمایی کرده و...

بله؛ حتی در شناسنامه می‌نوشتند فقط سالی یک کتاب می‌توانی خارج بکنی! آغاز عدم صدور کتاب از زمان بنی صدر بود؛ زمان نخستین نمایشگاه کتاب در سال ۶۶ به آقای موسوی در نمایشگاه گفتم نمی‌گذارند حتی برای نمایشگاه رسمی از ایران، کتاب خارج شود؛ حرفش این بود که ما برای کاغذ دلار می‌دهیم و اگر کتاب خارج شود باید به جایش دلار بزرگردد! همین بلاراسر فرش نیز آوردند! همان‌وقت آقای بهزاد نبوی در اطلاعات مقاله‌ای نوشت که فرش ما با واردات متوناً می‌شود! همین سبب شد صاحب کارخانه روغن قو به پاکستان رفت و با همکاری اسنادان ایرانی به تولید فرش پرداخت؛ این‌ها را همین هاسر ما آوردند!

کتاب چاپ می‌کردید اما اجازه نداشتید به مخاطبش برسانید؟

می‌خواستند در اصل جلوصور انقلاب را بگیرند.

این روند کی تغییر کرد؟

سال ۶۸ دومین نمایشگاه کتاب که آقای رفسنجانی آمدند، عرض حال کردم که اجازه صدور کتاب داده نمی‌شود؛ همانجا دستور دادند و گفتند اگر لازم باشد در مجلس نیز قانون می‌گذاریم تا مشکل رفع شود.

بازار کتاب به‌ویژه با آن نمایشگاه‌های استانی و... ظاهراً گردش مالی بالایی دارد...

اوج بازار کتاب تا سال ۹۰ بود؛ پس از سال ۹۰ کتاب و بازارش رو به افول گذاشت.

واقعاً مطالعه کم‌شده یا روند جدید توجه به فرآورده‌های رایانه‌ای مؤثر بوده؟

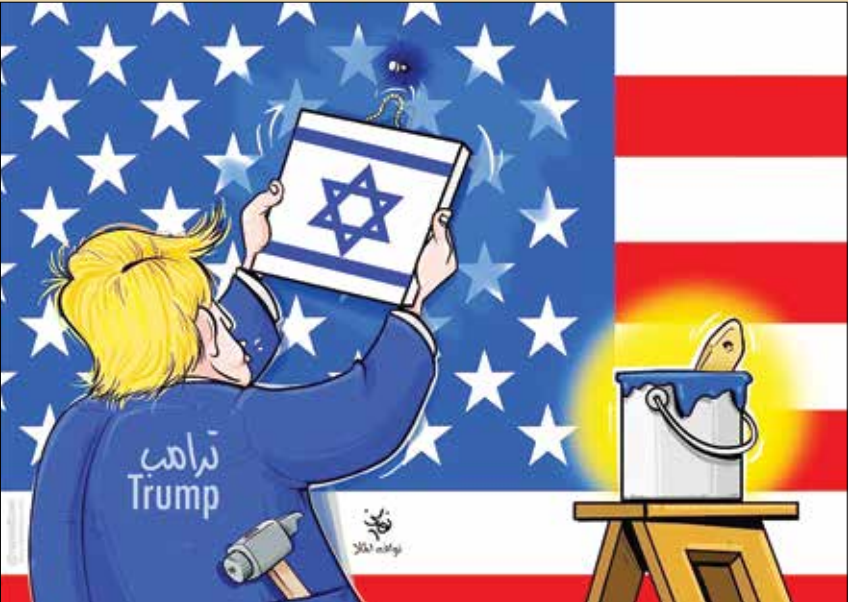
پیوند خانوادگی داشتیم و زمانی به منزل ما در کوچه امین‌الدوله آمدند و ابوی در حال نشر الغدیر بودند. مرحوم شهید نواب صفوی، خلیل طهماسبی و... همراه با ملاکاطم ساروقی به دیدار علامه آمدند. ملاکاطم با این‌که سواد نداشت از بزرگنده‌ها بود و می‌دانید که قرآن با چه کیفیت معجزه‌آسایی به ایشان هدایت شده بود. کتابی را که آقای محسنی‌گرگانی درباره ملاکاطم و دیدارها و امتحان‌ها از ایشان نوشتند، منتشر کردیم و همین دیدار نیز در آن گزارش شده؛ علامه امینی ایشان را امتحان کردند و برخی در هنگام تصحیح به ایشان برای متن درست مراجعه می‌کردند. مثلاً دو آیه را ترکیب می‌کردند و به ایشان می‌دادند و او مشخصاً روشن می‌کرد کدام کلمه‌ها از کدام سوره و آیه است.

علامه جعفری؟

در سال ۱۳۲۹ جلسات کانون تشیع در بلوار کشاورز کنونی برگزار می‌شد و قبلاً در منزل فرهنگ نخعی بود. نخست، دکتر محمدصادقی سخترانی می‌کرد که بعدها آیت... شد، و بعد آقای جعفری که ایشان با علامه این‌گونه شوخی می‌کرد که: هرچه گفتید من یکی که متوجه نشدم! چون اوایل سنگین صحبت می‌کرد.

یادی کنیم از یمن؟

در سفر حج که به تهران رفتم و صحیفه سجادیه برای‌شان برمد؛ این‌ها در مسجدالحرام بخش مشخصی از قدیم دارند و با دست باز نماز می‌خوانند؛ اسماعیلی هستند. سال ۸۸ بود و خیلی نگران انقلاب بودند؛ در کشورهای دیگر همان‌گونه که آقای خامنه‌ای هم گفته‌اند واقعاً امیدشان و چشم‌شان واقعاً به ماست.

مسعود کوثری، دبیر علمی جایزه ادبی جلال شد

سیدعباس صالحی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، طی حکمی مسعود کوثری، عضو هیات علمی دانشگاه تهران را به عنوان «دبیر علمی هفدهمین دوره جایزه ادبی جلال آل احمد» منصوب می‌شود. در خصوص این جایزه، اقدامات مقتضی را به نحو احسن انجام دهید.» مسعود کوثری از پژوهشگران حوزه ارتباطات، فرهنگ، موسیقی و توسعه است. او استادیار و مدیر گروه ارتباطات اجتماعی دانشگاه تهران است و در سال ۱۳۸۲ به دلیل ارائه مقاله «شانه‌شناسی موسیقی مردم‌پسند»، جایزه بهترین مقاله فرهنگی را دریافت کرد. مدیر کل پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت ارشاد، رئیس کتابخانه دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، عضو کمیته ارتباطات و فرهنگ شورای عالی انقلاب فرهنگی و نایب رئیس انجمن مطالعات فرهنگی و ارتباطات از سمت‌های این پژوهشگر فرهنگی است.

انتشار نسخه صوتی کتاب «هواتودارم»

نسخه صوتی کتاب «هواتودارم» پس از تقریظ رهبر انقلاب بر این کتاب با صدای ملیحه شبانیان منتشر شد. این نسخه صوتی همزمان با ۳۰ آبان روز «قهرمان ملی»، سالگرد پیروزی جبهه مقاومت و پایان سیطره‌ی داعش و رونمایی از تقریظ رهبر انقلاب اسلامی بر کتاب «هواتودارم»، سماوا هم نسخه صوتی این کتاب را منتشر کرد. ملیحه شبانیان که پیش از این در تولید نسخه صوتی کتاب‌های «تنها گریه کن» و «مهاجر سرزمین آفتاب» با سماوا همکاری داشته، این بار خوانش کتاب «هواتودارم» را بر عهده گرفته است. کتاب «هواتودارم» به قلم محمدرسول ملاحسینی از انتشارات شهید کاظمی در دوازده فصل قشه زندگی شهید مدافع حرم مهندس مرتضی عبداللّهی است که از سال ۱۳۸۵ شروع و در سال ۱۳۹۷ تمام می‌شود. این کتاب روایت دوازده سال از زندگی پُرپیچ و خم و مملو از لحظه‌های ناب یک قهرمان است. داستان از یک خواب شروع می‌شود که همسر او قبل از ازدواج‌شان می‌بیند و تحول عجیبی را در او ایجاد می‌کند. علاقمندان می‌توانند نسخه صوتی کتاب «هواتودارم» را در نرم‌افزارهای کاربردی فیدیبو، طاقچه، نوار و کتابراه تهیه کنند.

